

1° foto nestelende ijsvogel in Nemo tuin

Struingebied Geuzenbos, bedreigd door aanleg Westrandweg

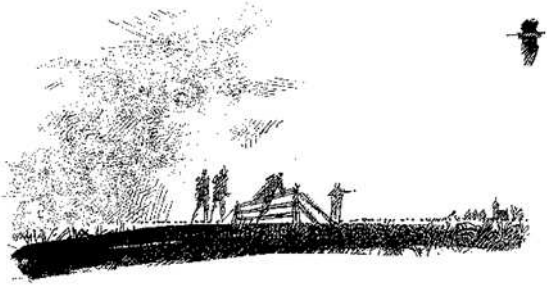
de vrije wandelaar

18^e jaargang nr 57 maart 2011

vereniging nemo, overbrakerpad 2, 1014 az amsterdam

Nemo actief in Geuzenbos

- * **eindeloos wandelen en struinen**
- * **natuurexcursies met maaltijd**
- * **verhalenwandelingen**
- * **acties voor onverharde voetpaden**
- * **werken in het groen**

NEMO NATUUR&WANDELCENTRUM

in het Amsterdamse Westerpark en het Poolse Reuzengebergte

Nemo is sinds 1988 een vereniging voor wandelaars die houden van struinen en pionieren in de natuur. Struinen is niet alleen de gezondste manier van (traag) voortbewegen, maar ook de meest aardse manier van kijken en beleven; stapsgewijs en buiten de gebaande paden, op zoek naar de sporen van het "verloren land".

Op zoek naar het verloren land

Het natuurlijke en historische landschap is bijna vergeten en op de meeste plaatsen verdwenen. In de marges van het (stads)landschap ligt dit verloren landschap nog zichtbaar aan de oppervlakte. Wandel mee met Nemo naar het verloren land via onbekende voetpaden: sluiptwegen, grasdijken, achterommetjes, boerenerven, jaagpaden, kerkepaden, vrijerslaantjes en schapendriften. De voetpaden zijn de verhaallijnen en de wandelaar wordt een tijdsreiziger naar de oorsprong van het landschap.

Wat biedt Nemo?

- * Twee natuurcentra in het Amsterdamse Westerpark en het Poolse Reuzengebergte
- * Het hele jaar door dagwandelingen, natuurexcursies, wandelweekends en wandelweken
- * Wandeltheater en verhalenwandelingen
- * Werken in het groen en het ambachtelijk verwerken van groenproducten
- * Acties voor het behoud en aanleg van voetpaden
- * Tijdschrift de Vrije Wandelaar e.a. publicaties
- * Natuurlijk eten uit de Nemo-keuken
- * Vrijwilligerswerk, maatschappelijke stages en reïntegratie /participatiebanen.

Waar is Nemo?

Natuurcentrum de Braeck

Nieuwe Westerpark
Overbrakerpad 2
1014 AZ Amsterdam
tel. 020-6817013
www.struinen.nl
voetpaden@gmail.com

Natuurcentrum Nemoland

Miedzylesie (Ramberg) 5
58-512 Stara Kamienica
Reuzengebergte Polen
tel. 0048-757693605
www.nemoland.org
nemoland@op.pl

Wandelen naar Niemandland

Nemo is Latijn voor 'niemand'; zo heet elke wandelaar die zich laat verrassen door het toeval en zijn grenzen overschrijdt in het land van bordjes en prikkeldraad. Net als Odysseus, de stripfiguur Little Nemo en Captain Nemo van Jules Verne, wordt hij een ontdekkingsreiziger naar het 'verloren land'; het grenzeloze niemandsland waar 'niemand' mag komen, te voet naar de geheimen van het landschap...

Wandelaars horen bij het landschap

Onverharde voetpaden zijn niet alleen belangrijk voor wandelaars; ze zijn ook een ecologische (verbindings) zone. Door het wandelen blijven paden behouden en worden natuurwaarden beschermd. Voetpaden horen bij het cultureel erfgoed; door te wandelen lees je de geschiedenis en de verhalen van het landschap en de mensen die er liepen. Wandelen houdt de verhalen levend en schept nieuwe verhalen. Een landschap zonder voetpaden en (wandel)verhalen verkommt als een mens zonder geheugen...

Wandelen om paden open te houden

Tijdens wandelingen merk je dat steeds meer voetpaden afgesloten, opgeheven of geasfalteerd worden. Als recreant is de wandelaar welkom op gemarkeerde routes, maar als vrije wandelaar wordt hij verjaagd door boze eigenaren, verbodsbordjes en snelverkeer. Nemo zoekt openingen waar anderen omlopen en laat zich niet weggagen door onterechte verbodsbordjes. Ook in de politieke wandelgangen en in de rechtszaal komt Nemo op voor de belangen van de wandelaar.

Nemoland Polen

In het Reuzengebergte ligt Nemoland, het centrum van Nemo. Juist in Polen, omdat Polen staat voor het mooiste wandeland van Europa. Omdat Polen eeuwenlang het "verloren land" van Europa was, vergeten, van de kaart geveegd, laat het landschap zich lezen als een verhaal en zijn wandelaars welkom om dit wonderlijke Polen te ontdekken. Nemoland is een prima startpunt van wandelingen en je kunt er overnachten op een landgoed van 32 ha. met uitstekende voorzieningen, voor groepen en individuele gasten.

DWI schaft participatiebanen bij Nemo af Wethouder Andrée van Es snoeit sociale sector

Met cliënten van DWI (de voormalige Sociale Dienst van de gemeente Amsterdam) heeft Nemo een 'groene brigade' opgericht voor groene klussen in de Nemotuin, de schooltuinen, het Westerpark, de volkstuinten en sinds kort ook in het Geuzenbos. Daarnaast is de groengroep actief met het bouwen van ijsvogelwanden. Er zijn ook twee wandelgroepen. Het doel is om mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt sociaal en maatschappelijk te activeren. Naast wandelingen en belangenbehartiging zijn de participatiebanen de belangrijkste activiteit van Nemo.

Door het nieuwe reïntegratiebeleid van GroenLinks (!) wethouder Andrée van Es worden mensen die geen vaste baan meer kunnen krijgen en nuttig werk doen bij een maatschappelijke organisatie zoals Nemo naar huis gestuurd. Mensen raken thuis weer in de problemen en maatschappelijke organisaties worden onderuit gehaald. Zo waait de kille wind van Rutte/Verhagen/Wilders in Amsterdam. De gemeenteraad laat het afweten. Wie komt nog op voor de zwakken in de (Amsterdamse) samenleving?

Wethouder Andrée van Es heeft, gedwongen door Haagse bezuinigingen, alle regelingen voor DWI-clieënten afgeschaft. Alleen mensen met perspectief op de arbeidsmarkt krijgen een reïntegratietraject, waarbij ze ook banen moeten accepteren onder hun nivo. Alle andere mensen die DWI niet bemiddelbaar vindt, worden naar huis gestuurd. Het is de bedoeling dat de welzijnsinstellingen van de stadsdelen vrijwilligerswerk gaan aanbieden voor deze mensen, maar de stadsdelen hebben geen middelen en mogelijkheden om dat te doen.

Voor Nemo zijn de gevolgen dramatisch. Dank zij de activeringsplaatsen van DWI kon Nemo haar centrum in het Westerpark uitbouwen tot een natuuractiviteiten-centrum voor allerlei groenprojecten. Met het verdwijnen van de participatiebanen wordt ook het voortbestaan van Nemo bedreigd.

Amsterdam heeft sinds de Melkertbanen het beleid om onbemiddelbare werklozen in te zetten voor maatschappelijk nuttige taken. Het idee was dat je iets terug doet voor je uitkering. Bovendien gaat het vaak om mensen met psychische en gezondheidsklachten die zienderogen opknappen in een sociale werkomgeving. Deze mensen worden nu in de steek gelaten, terwijl de samenwerking met maatschappelijke organisaties als Nemo wordt opgezegd. Het is pijnlijk dat uitgerekend GroenLinks wethouder Andrée van Es kiest voor het rechtse geluid uit Den Haag door keihard te snoeien in de sociale sector.

GroenLinks wethouder
Andrée van Es

Zondag 29 mei 12-17 uur Open Dag Overbraeck natuurtuinen achter het Westerpark

speurtocht, natuurexcursies, verhalenwandeling, poëzie theater, demonstraties, muziek, markt

Ontdek de geheimen van de Overbraeck!
Startpunt: voor de kinderboerderij, bij Nemo.

Nemo organiseert in samenwerking met de Buurtboerderij op 29 mei een open dag voor alle groene organisaties achter het Westerpark rond het Nemocentrum.

"Overbraeck" is een buurtschap in de Overbraker Binnenpolder tussen het Westerpark, de havens, de Haarlemmerweg en het oude dorp Sloterdijk. Hier ligt nog een oud natuurlandschap waar je het ontstaan en de geschiedenis van het landschap terug kunt vinden in de sporen van het Oerij en de ongerepte wildernis, de middeleeuwse dijken en veenontginningen, buitenplaatsen, boerderijen en moestuinen. Nog steeds staat natuurbeleving centraal in dit gebied en zijn veel organisaties actief in de natuur, zoals de Waternatuurtuin, Kinderboerderij, Schooltuinen, het Nemocentrum, de Natuurspeeltuin, Begraafplaats Barbara, de Buurtboerderij, duivenvereniging, ponyclub en de volkstuinten. Zij werken samen om meer mensen te betrekken bij het gebied en hun natuuractiviteiten. Daarmee willen ze het unieke karakter van het natuurgebied behouden. Daarom is er een open dag op 29 mei, om kennis te maken met alle actieve natuurorganisaties van de Overbraeck.

Ledenvergadering Vereniging Nemo 15 april Nemocentrum in het Westerpark

De jaarlijkse algemene ledenvergadering van de vereniging Nemo is dit jaar vooral gewijd aan de gevolgen van het nieuwe DWI-beleid en de toekomst van de vereniging. Om 19.30 is er koffie met taart. Na de vergadering treedt het Nemokoor op, zingen Mathilde en Willy en speelt Ton piano. Alle leden en belangstellenden zijn van harte uitgenodigd. Als je de vergaderstukken vooraf wilt hebben, mail dan even naar voetpaden@gmail.com of bel 020-6817013.

Leden werven leden

Houd Nemo op de been!

Zonder leden heeft de vereniging Nemo geen toekomst. Daarom een speciale aanbieding als leden nieuwe leden werven.

- lidmaatschap 1^e jaar is € 10

- kado: boek Gespleten Land van Annemieke Hendriks, winkelwaarde € 23,50

Paarden in Nemoland

Nemoland in Polen breidt zich steeds meer uit tot een natuuractiviteitencentrum. Vanaf april zijn er nieuwe bewoners die paarden houden en veel activiteiten met paarden organiseren. Zie pag..

Hulp gezocht!

Op zondag 29 mei zoekt Nemo dringend hulp voor de Nemokraam in het Vondelpark en het Westerpark.

Wie kent het Geuzenbos?

Iedereen kent Spaarnwoude, de Bretten wordt ook steeds bekender, maar het Geuzenbos? Waar de Schotse Hooglanders zo maar om je heen lopen en er zeer aaibaar uitzien? En met de kuddes Konikspaarden die je nieuwsgierig aanstaren? En dat allemaal op wandelafstand van Amsterdam. Bekender is de Banpaal, op de grasdijk van de polder als je naar Halfweg wandelt. Daarachter ligt het Geuzenbos, een stukje struinnatuur met veel wild. Het Geuzenbos ligt verscholen tussen Halfweg, Spaarnwoude en de Lange Bretten.

Hier werkt de groengroep van Nemo, met mensen die via het DWI bij Nemo actief zijn. Er wordt vooral veel opgeruimd en schoongemaakt. Er heeft zich in de voorgaande jaren heel wat zwerfvuil verzameld en dat is niet goed voor de beesten.

Het gebied wordt beheerd door de beesten en de beesten worden beheerd door de stichting Free Nature. Doel is "natuurlijke begrazing, predatie en de (her)introductie van diersoorten" en het ruimte bieden aan bezoekers om van de natuur te genieten. Er wordt op gelet of er geen ziektes zijn, of er voedsel genoeg is, of de verhouding heren en dames nog zodanig is dat er geen overbevolking plaats zal vinden. De oude dieren gaan naar de (biologische) slager. Wandelaars zijn er dus zeer welkom, maar verwacht geen aangeharkt stukje natuur! Daarom organiseert Nemo juist in dit stukje wilde natuur een aantal wandelingen.

Foto's: Geuzenbos

Dag van het park 29 mei

In het Vondelpark organiseert IVN op 29 mei een grote natuureducatie-markt, met talloze natuuractiviteiten en excursies tussen 11 en 17 uur. Ook Nemo is aanwezig met een informatiestand.

Geachte redactie

Ik vond op google een verhaaltje in "de vrije wandelaar - zomer 2004" over het weilandpad van Oudendijk naar Grosthuisen. Dit ging over de lange fase tot aanleg van dit pad. Goed nieuws: na diverse bezwaren van omwonenden (rechtszaken tot aan de Raad van State) gaat dit pad er nu toch eindelijk komen!!!! De gemeente Koggenland hoopt dat dit pad medio 2011 klaar is. Het wordt een schelpenpad. Met vriendelijke groet, Peter en Lia Geel
www.lesdeuxponts.nl

Beste Nemo

Gisteren zijn wij jammerlijk in de prut terechtgekomen met het Nemobusje. Na veel gedoe kwamen wij enkel dieper in de modder terecht. ANWB wilde niet komen om hem eruit te trekken. Ik ben naar de dichtstbijzijnde boer gegaan om te vragen of hij ons met een tractor uit de modder wilde trekken. Dat heeft hij gedaan. Willen jullie hem namens NEMO een bloemetje/bedankkaartje sturen? - Hij heeft NEMO veel kosten bespaard. Ik heb al geprobeerd te googelen, maar ik kan hem niet vinden, ben ook het wandelkaartje kwijt. Hij zit naast de parkeerplaats zoals aangegeven op het wandelkaartje, Met een groet, Conny Boerlage

Beste Conny. We hebben de boer gevonden. Vorige week waren we in de buurt en hebben hem een verrassing bezorgd. Nemo

Foto's Geuzenbos

Links: Nemo groenploeg verwijdert afval, terwijl oerrunderen toekijken.

Boven: Middeleeuwse Spaarndammerdijk

Rechts: banpaal

NEMO WANDELWEEKENDS EN WEKEN

Kort wandelweekend Winterswijk Achterhoek 29 - 30 oktober 2011

2 dagen wandelen vanuit een hotel in het dorp Winterswijk. 'Winterswijk ligt in de achterste hoek van een gebied dat op zich al de Achterhoek heet', zei Gerrit Komrij, zelf geboren Winterswijker.

Het 'Nationaal Landschap' rond Winterswijk is een voortdurende afwisseling van akkers en weiden, houtwallen en bossen, diep ingesneden beekjes, schilderachtige boerderijtjes en statige boerderijen van Scholtenboeren. Samen vormen deze elementen het prachtige coulissenlandschap dat zo kenmerkend is voor Winterswijk.

De wandelingen zijn elke dag 15 km. Zaterdag door de buurtschappen Ratum en de Brinkheurne. Zondag door buurtschap het Woold. Langs de Slingebeek en door het Bekendelle. Het hotel ligt dichtbij het station van Winterswijk. Reissom: v.a. 69 euro inclusief overnachting met ontbijt en lunchpakket, begeleiding en routekaartjes. Begeleiding: Mathilde Andriessen. Exclusief: lunchpakket 1e dag, warme maaltijden, consumpties en vervoer. Meer informatie bij Mathilde op het Nemokantoor (020-6817013) of vraag de folder.

Weekend Schiermonnikoog 16 - 18 september 2011

Ook dit jaar gaat Nemo in september weer wandelen op Schiermonnikoog. Vele jaren werden de excursies begeleid door biologe Marian Hulscher Emeis. Marian heeft daardoor een fanclub gekregen. Helaas gaat ze er mee stoppen. Maar gelukkig heeft ze zelf voor een waardige opvolger gezorgd. Dat is Steef Steeneken, ook een bioloog en een goede bekende van Marian. Hij woont in Groningen en is goed bekend op het eiland. Het weekend van 16 t/m 18 september wordt ook weer begeleid door Peter Buijsman en Nelleke Breukink, zoals zij dat al jaren met succes gedaan hebben.

Drie dagen wandelen en uitwaaien op dit unieke Waddeneiland. Het rijkste vogeleiland met kwelders, strand en bos. Al in het jaar 1166 bewoond door de schiere (grijze) monniken, nu een Nationaal Park, beheerd door Natuurmonumenten.

Twee overnachtingen en maaltijden op prachtig gelegen (sobere) kampeerboerderij. Begeleiding: Peter Buijsman en Nelleke Breukink. Wandelingen van 20 km en excursies. Ledenprijs: € 105 inclusief 2 overnachtingen, alle maaltijden, wandelroutes, bagagevervoer van en naar de boerderij, en begeleiding. Exclusief vervoer, boot en warme maaltijd laatste dag.

Walking with Dickens Wandelreis Dickens met Anneke Hesp

Charles Dickens was een enthousiast wandelaar die het landschap om hem heen, en vooral de mensen die hij tegenkwam, met veel passie beschreef. In 2010 heb ik de mogelijkheden verkend en op basis daarvan een opzet gemaakt voor vijf plezierige wandeldagen rond plekken in Kent hem inspireerden bij het schrijven van David Copperfield, de Pickwick Club, Great Expectations en andere werken. Begin juni wil ik de tocht verder vorm geven met een groep van hooguit vier mensen. Neem contact op als het je wat lijkt via a.hesp@chello.nl. Nodig per persoon: Vijf dagen in juni 2011 in overleg met de deelnemers, een goed humeur, flexibiliteit, voldoende conditie. Kosten: Ongeveer €350 voor reis, slapen en ontbijt.

Reizen Nemoland Polen (zie pagina 10)

1. Werken in de natuur Voorjaarsweek 1 t/m 8 mei
2. Op zoek naar oude ambachten 4 t/m 11 juni
3. Over het Jacobs Pelgrimspad "Via Cervimontana" 9 t/m 16 juli
4. Wandelen met natuur-gids Arend Wakker 23 t/m 30 juli
5. Cultuur-wandelreis met cultuurhistoricus Vincent Rottier 11 t/m 18 september

Oud/Nieuwweken

Nemoland Polen 26 dec - 2 jan
Achterhoek Brinkheurne 28 dec - 2 jan

ALLES OVER WANDELEN

De Wandelzoekpagina biedt zoekmogelijkheden naar dagwandelingen, stadswandelingen, meerdaagse tochten, GPS-wandelingen, en wandeluitgaven. Je kunt er terecht voor wandelroutes, wandelnieuws, wandelmaatjes, boekrecensies, wandelschoenen en uitleg over GPS. Wandelen in Nederland: www.wandelzoekpagina.nl
Wandelreizen: www.wandel-vakanties.nl

Natuurlijk eten bij Nemo!

Natuurexcursie met maaltijd

Welkom in de Nemokeuken op vrijdag!
 Combinatie natuurexcursie en maaltijd € 10,-
 (je kunt ook komen eten zonder excursie € 8)
 vooraf reserveren, of alleen meegaan met de
 excursie. € 2)

Start: Nemocentrum op de Schooltuinen

vrijdag 8 april

Natuurexcursie met Arend Wakker.
 Het Nut van de lente! Over het tuinpark Nut en
 Genoegen, de buurtuin van Nemo.
 Om 17.30 uur, en om 19.00 uur een maaltijd

vrijdag 13 mei

Natuurexcursie met Arend Wakker
 Eetbare planten.
 Om 17.30 uur en 19.00 uur een maaltijd met eetbare
 planten.

vrijdag 17 juni

Natuurexcursie met Arend Wakker
 Waterplanten op onder en naast het water.
 Om 17.30 uur en om 19.00 uur een maaltijd

Op stap met Arend Wakker

Arend Wakker is bij velen bekend van de
 natuurexcursies die hij begeleidt bij Nemo. Dit seizoen
 zijn de excursies op 8 april, 1 mei, 13 mei, 5 juni, 17
 juni, en een hele week in Nemoland Polen van 24 t/m
 31 juli. Wil je vaker met Arend op stap, bekijk dan zijn
 cursusaanbod op de websites van de Hortus en van
 het IVN. Ook kun je hem in schakelen voor een eigen
 excursie of lezing, info: openoog@tele2.nl

NATUUREXCURSIES

Evert Pellenkofft

zondag 1 mei en 5 juni: 13 tot 17 uur.

Wandelexcursie met Arend Wakker door het
 Brettengebied.

Struinen met de grote grazers van de Lange Bretten.
 Startpunt: hoek Haarlemmerweg en
 Australiehavenweg bij de parkeerplaats.
 Bus 21 vanaf CS € 2

vrijdag 20 mei

Vogelexcursie nachtegaleen en andere zangvogels in
 de Bretten.
 Fietsexcursie met Evert Pellenkofft.
 Verzamelen om 17.30 uur bij Nemo, Overbrakerpad 2
 in het Westerpark. € 2

zondag 29 mei Dag van het Park.

- Natuurmanifestatie in het Vondelpark.
 - Open Dag Overbraeck in en rond het Nemocentrum
 Westerpark.

vrijdag 3 juni

Vogelexcursie gierzwaluwen en wat er nog meer
 rondvliegt. Fietsexcursie met Evert Pellenkofft.
 Verzamelen om 17.30 uur bij Nemo, Overbrakerpad 2
 in het Westerpark. € 2

zondag 19 juni

Natuurexcursie Westerpark met Henk Wolters van het
 IVN. Door het oude 19e eeuwse park met veel
 bijzondere bomen, en door het nieuwe deel met wilde
 flora. Om 14 uur bij de ingang van het Park aan de
 Haarlemmerweg, bij het voormalige
 Stadsdeelkantoor, tegenover de van Limburg
 Stirumstraat.

vrijdag 7 oktober

BURLENDE EDELHERTEN
 OOSTVAARDERSPLASSEN
 Dit jaar weer een bezoek aan de
 burlende herten

De burlende herten laten zich niet
 beïnvloeden door het nieuwsgierige publiek. Horen
 burlen zul je ze altijd wel, maar of je ze te zien krijgt is
 maar de vraag. Maar de vele Konikpaarden en soms
 de vos in het uitgebreide steppelandschap maken het
 al de moeite waard, je waant je toch even in Afrika..
 Met Nemobus€ 15,- Amstelstation 16u

ZONDAGWANDELINGEN (15km) MET DE NEMOBUS VANAF HET AMSTELSTATION (10u)

Zondag 10 april Gelderse Vallei, Nijkerk, Kruishaarderpad. Het Klompenpad Kruishaarderpad, ten oosten van Nijkerk. Een lappendeken van akkers, bosjes en een heideveld. De veelal onverharde paden voeren door een schoolvoorbeeld van een gaaf coulissenlandschap.

Zondag 17 april Uddel, Uddelermeer, Kroondomeinen. Een echte Veluwewandeling, met veel bos en heidevelden. Maar uiteraard belopen we ook het Uddelermeer en de daarnaast gelegen Hunneschans. Erg veel onverharde bospaden door en langs de Kroondomeinen.

Maandag 25 april
Speuld, Garderen, Drie.
Op Tweede Paasdag gaan we naar een bekend bos- en heidegebied op de midden-Veluwe, tussen Speuld, Garderen en Staverden. Koffie bij kasteel Staverden!

Zondag 8 mei
Aagtdorp, Schoorldam,
Door de polders achter de duindorpen Aagtdorp, Schoorl en Catrijp. En naar de duinen, waar we een deel van de Duintoppenroute van Staatsbosbeheer lopen. Onderweg wacht het terras van het gloednieuwe bezoekerscentrum.

Zondag 22 mei Oostvaardersplassen, Hollandse Hout en Praambos. Een uitgestrekt moerasgebied, met plassen en woeste graslanden. Edelherten, Konikpaarden en Heckrunderen leven op een natuurlijke manier in wilde kuddes. Door het Praambos, langs de Zeearend, en door de Hollandse Hout, een jong en gevarieerd loofbos.

Maandag 13 juni. 2e Pinksterdag. Veluwe, Otterlo, Gelderse Vallei.
Klompenpad het Eeskoterpad rond Otterlo en Roekel. Een afwisseling van bos, heide. We lopen ook over een aantal weilandpaden en gaan naar een bijzondere koffieplek.

Zondag 26 juni Wijde Wormer. De hele Wijde Wormer is tegenwoordig een goed wandelgebied. De polder ligt tussen Purmerend en Zaanstad, maar daar merken we op de grasdijken weinig van. Met koffie op stand in het Heerenhuis!

Opgeven: voetpaden@gmail.com – tel. 020-6817013

Zondag 10 juli Wekeromse Zand, Roekel. Klompenpad het Beek- en Bultenpad. Op de rand van de Veluwe en de Gelderse Vallei, vandaar de naam. Wij plakken aan deze route tussen Wekerom en Roekel nog een stukje vast, namelijk het Wekeromse Zand. Dat betekent een zandverstuiving, bossen en boerenlandpaden in één wandeling.

Zondag 17 juli. Hollandsche Biesbosch, Merwede. We lopen tussen Merwede en Nieuwe Merwede, ten oosten van Dordrecht, met bossen, grienden en dijken. In de Biesbosch hoort natuurlijk ook een pontje!

Zondag 7 augustus
Letterlijk en figuurlijk een heel nieuwe kant van Austerlitz. Natuurlijk bezoeken we de piramide, maar het dorp zelf wordt ook niet overgeslagen, net als de Koepel van Stoop. We ontmoeten Napoleon en zijn generaals op deze wandeling, maar dat doen we gelukkig alleen op onverharde bospaden over de Utrechtse Heuvelrug.

Zondag 21 augustus. Pontjesroute, Zeevang, Oosthuizen, Etersheim.
De Pontjesroute in de polder Zeevang, kun je alleen buiten het broedseizoen lopen. Maar dan krijg je ook grasdijken, enorme uitzichten over het Markermeer, leeg land en mooie minidorpjes. De pontjes moet je zelf bedienen.

Zondag 4 september. Bloeiende Heidewandeling!
Over de onverharde paden van de Edese en Ginkelse Heide, en door de bossen van deze zuid-westelijke Veluwerand.

Zo 25 sept Geuzenbos, Spaarnwoude. Door de ongerepte natuur van het Geuzenbos, met Schotse Hooglanders en Konikpaarden. Hier kun je nog struinen! Aansluitend ligt Spaarnwoude met ook vele aantrekkelijke onverharde paden.

Zondag 9 oktober Putten, Veluwe, Gelderse Vallei. Klompenpad het Huinerpad onder Putten. Huinen en Huinerbroek liggen in een coulissenlandschap met houtwallen, boomsingels, kleine akkers en onverharde paden. Een kleinschalig boerderijenlandschap op de grens van de Veluwe en de Gelderse Vallei.

"RECHT OP OVERPAD"

Frits Mooijaart

Aan beide zijden was een besneeuwd grasland te zien. Het waaide niet, maar het vroom. De onverharde weg was hard van de vorst. Op een wat bredere stukje water waren waterhoentjes te zien en kuifeenden. Zullen we wel door, zei Tiny aarzelend. Ze had haar bergschoenen niet aan en was bang voor koude voeten. Jawel, zei ik, het is hartstikke mooi. Je moet je voeten maar goed optillen en verticaal neerzetten. De dijk bood een verlaten indruk. Alsof het een vergeten stukje land was. Er waren wel een paar schoensporen te zien.

En kattensporen. Ook hier en daar iets van een klein beestje dat een gangetje van ongeveer twee centimeter in de sneeuw maakte. Vogelpoten. Bijna fluorescerend donkergroene vlekjes in de sneeuw die ik hield voor ganzenpoep onder de sneeuw. De schoensporen hielden na een paar honderd meter op. Er dreef een soort eenden in het water met wit en bruin. Als we ze naderden vlogen ze op en trokken in een nette formatie over ons heen. Daarbij brachten ze een hoge toon voort. Smienten? Een paar keer moesten we over een houten hek. In de wei rechts van ons zagen we somber gekleurde ganzen. Ik hield het op rotganzen. Ik had kijker noch foto toestel bij me. Verderop zagen we in een sloot parallel aan de Eem een grote witte vogel rondstappen. Een zwaan? Nee, daarvoor was hij te slank, te beweeglijk. Hij vloog weg. Een witte reiger? Een lepelaar, vanwege z'n lengte, die lange poten achter zich aan? We hielden het op het laatste. Na nog een flink stuk dijk kwam er een gebouw in zicht aan onze kant van de dijk. Vanaf het water was er een hek met prikkeldraad om het gebouw aangebracht. We moesten van de dijk af. We stuitten daarbij op een hek met prikkeldraad aan de bovenkant. Het kon niet open. We moesten er echt overheen. We trokken onze jas uit, lieten deze aan de andere kant van het hek vallen en klommen er overheen. Niks gescheurd. De weg naar Amersfoort ging verder over verharde weg. Uiteindelijk kwamen we bij de Koppelpoort de stad in. Weer langs de Eem. Vlak voor de poort zaten op een stuk bevroren water drie grote vogels. Het lijken wel pinguïns, vond Tiny. Ze zaten rechtop en leken te groot voor aalscholvers. Ze hadden een witte bef. Later hoorde ik, dat aalscholvers een winterkleed hebben. En wat betreft de grootte: het kan zijn, dat ze hun veren hadden opgezet tegen de kou. We gingen op zoek naar een restaurantje. Prachtige wandeling was het. Jammer dat het officieel niet toegankelijk is. Ik zal het doorgeven aan NEMO, wandelclub in Amsterdam die zich inzet voor openstelling van paden op boerenland. "Recht op overpad" gaat het dan over.

Mijn vrouw en ik hebben een logeeraadres in Soest. Een paar jaar geleden hadden we al, bij het verkennen van het gebied tussen Soest en Amersfoort, geprobeerd om langs het riviertje de Eem te lopen. We waren toen vanuit Amersfoort vertrokken en terecht gekomen in een grote industriewijk. De Eem zagen we daarbij nauwelijks. Deze keer besloten we om, aan de hand van een kaart, nogmaals de Eem op te zoeken, maar nu vanuit Soest. Tot de Amersfoortse industriewijk loopt er aan de zuidkant een jaagpad langs de Eem.

Het was eind 2010 en de omstandigheden waren winters. De weg was glad. Toen we de bebouwde kom van Soest verlaten hadden, kwamen we in een weidelandschap. Voor ons liep over een dijk een spoor. Steeds doorlopend zagen we iets dat de dijk van de gezochte rivier zou kunnen zijn. Dichtbij de Eem bleek de weg die de kaart aangaf, uit te komen op een pad dat een boerenerv op ging. Een oude boer sprak ons aan en vroeg waar we naartoe gingen. Nou, naar het pad langs de Eem. We keken hem vriendelijk aan. Hij zei, dat dit geen openbare weg maar was. "Maar op de kaart staat 'jaagpad'!" Ja, dat was vroeger, zei de man. Maar nu jullie zo ver zijn, kun je wel doorlopen. Je moet alleen wel over hekken klimmen. We liepen door. Tiny liep een paar meter achter me. "Pas op", zei ze. Toen ik stilstond en achterom keek, zag ik de oude hond die van achteren op me af was gekomen. Doordat ik stilstond, moest hij afremmen. Het pad was glad. Hij gleed op doorgezakte achterpoten in mijn richting. Hij wilde even ruiken. Na het erf kwam de weg uit op een onverhard pad dat op een dijkje langs het riviertje liep. Een rustige stroom zwart water, zo breed als een flink kanaal.

Crossroads Festival in Polen

In oktober 2010 organiseerde Nemo in Polen een cultureel festival, met 5 bekende Nederlandse dichters, 4 poëzievertalers, 2 Nederlandse koren, de nieuwe Poolse Anne Franktentoonstelling en een filmcyclus rond cineast Paul Verhoeven. Speciaal voor deze gelegenheid verzorgde Nemo een bloemlezing van de gedichten in Poolse vertaling. Het festival was, mede dankzij de inzet van Poolse partners een groot succes. Hoogtepunten waren het optreden van de dichters op de Nederlandse faculteit van Wroclaw en de dorpschool van Stara

Kamienica. Ook het optreden van de Nederlandse ambassadeur in Warschau en arabist Marcel Kurpershoek en de literaire vertaler Karol Lesman maakte veel indruk. De optredens van de koren Mila uit Leiden en Kwajr uit Groningen in culturele centra en kerken van Stara Kamienica en Jelenia Góra werden goed bezocht. Tijdens de officiële opening van het festival door de Nederlandse ambassadeur, waren ook de burgemeesters van Jelenia Góra en Stara Kamienica aanwezig

NEMOLAND POLEN

het hele jaar open: Międzylesie 5 - 58-512 Stara Kamienica - Polen tel. (0048) 75-7693605
 informatie, reserveren: Nemo - Overbrakerpad 2 – 1014 AZ Amsterdam tel. 020-6817013 -
 voetpaden@gmail.com www.nemoland.org

NATUURACTIEF IN POLEN: WANDELEN, LEREN, MEEDOEN

Waarom: dorpsstoerisme in Polen is onmisbaar om de waardevolle cultuur- en natuurwaarden van het Poolse platteland te behouden. De combinatie van toerisme, educatie en participatie levert een belangrijke bijdrage aan de duurzame ontwikkeling van de streek. Wandelen is daarbij de beste manier om het Poolse landschap en de mensen die er wonen te leren kennen.

Waar: Zuid/west Polen, in het voorland van het Isergebergte en Reuzengebergte Nemoland ligt in het hart van Europa, in het Poolse Iser- en Reuzengebergte. Dit grensgebied van Polen, Duitsland en Tsjechië is een wonderlijk niemandsland met een authentiek dorpenlandschap en mysterieuze bergen. Hier heeft Nemo een centrum voor wandelaars en natuurliefhebbers. Nemoland is ook een 'verhalencentrum' waar verhalen over de streek worden verzameld en gepresenteerd in wandel&verhalenprogramma's. Daarnaast ontwikkelt Nemo projecten voor duurzame ontwikkeling, want dat is het doel van Nemoland.

Welkom in Nemoland!

- * 900 km. van Amsterdam, 20 km. van Jelenia Góra goed te bereiken met openbaar vervoer
- * 34 ha. eigen terrein met moestuin, geitenweide, boomgaard, beken, weilanden, heuvels en bos
- * dieren op het terrein: paarden, schapen en geiten
- * café Joppe, vuurplaats en atelier
- * verhalencentrum, studio, theaterzaal
- * natuurspeeltuin en zwemplek in de beek
- * 3 compleet ingerichte keukens
- * de dorpswinkel is op 15 min. loopafstand

- voor individuele bezoekers

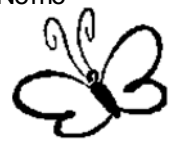
Overnachten: *binnen*: 3x 2-pers.kamers, 2x slaatzolders, 5x 2-pers.stacaravans, 1x 4-pers. blokhut
buiten natuurcamping met sanitair en warme douches

- voor groepen

- * Groepsaccommodatie met kamer, keuken en 10 pers. slaatzolder, blokhut en caravans
- * Gebruik van café, atelier, theater, verhalencentrum en activiteitenruimte op zolder café
- * Grote beekweide voor tentenkamp

Waar ligt Nemoland?

Nemoland ligt in het onbekende berggebied van zuid-west Polen (ooit bekend als het Toscane van Midden-Europa) met een schat aan oude dorpen, kuuroorden, monumenten, natuurparken en oude steden (zoals Jelenia Góra) omringd door de bergketens van het Reuzengebergte en Isergebergte. Nemoland ligt volledig afgelegen tussen de heuvels en bossen, en toch maar 15 min. lopen van het dichtstbijzijnde dorp en goed bereikbaar met openbaar vervoer. Het eeuwenoude landschap bestaat uit veel kleine akkers, grasweiden, kleine boomgaarden, beken, verruigde percelen en bossen. De vele voetpaden, houtwallen en stenen muren zijn de sporen van een waardevol historisch en natuurrijk cultuurlandschap.

Wat is er te doen?

- * Eindeloos dwalen: genieten van de stilte, het duister en de wilde natuur
- * Workshop 'natuurlijk omgaan met paarden'
- * Helpen met het verzorgen van de dieren en het werken in de natuur
- * Beleven van sagen en legenden van het Isergebergte bij de Verhalenput en op de Heksenberg
- * Keuze uit tientallen ommetjes, dagwandelingen en meerdaagse wandelingen in de bergen
- * Eten bij boeren en kunstenaars in de buurt
- * Viltten, weven, maken van brood, kaas, jam
- * Meewerken aan de opbouw en het onderhoud van Nemoland en de projecten van dorpsorganisaties;
- * Voor kinderen: verhalenprogramma's, speurtochten, hutten bouwen, dammen bouwen en nog veel meer.
- * Voor jongeren: bivak voor survivaliefhebbers, sporenwandelingen en leuke klussen.
- * Tochtjes naar het Reuzengebergte en Isergebergte, kastelen, historische steden, kuuroorden, kloosters, natuurparken, museum 'KZ Gross Rosen' of kunstenaarskolonie Kopaniec en Wolimierz
- * Participeren in Nemoland als partnerorganisatie, vrijwilliger, begeleider en coördinator van activiteiten
- * Stages en uitwisselingsprogramma's i.s.m. dorpscholen en Hogeschool Kolegium Karkonosze

PROGRAMMA NEMOLAND POLEN 2011

NATUURACTIEF IN POLEN
wandelen, leren, meedoen

NATUUR&CULTURREIZEN

*Prijs: all in, dwz incl. overnachtingen, maaltijden, begeleiding, lokaal vervoer. Info: www.nemoland.org
Excl. heen/terugreis, ev. toeslag 1 pers.kamer, entrees. Vervoer per trein, bus of vliegtuig; vraag info.*

1. WERKEN IN DE NATUUR

Voorjaarsweek zo 1 t/m zo 8 mei

Begin mei barst het voorjaar los in Nemoland, en zorgen de pruimen- en kersenbloesem voor een waar spektakel. Het is hoog tijd om alles uit de winterslaap te halen, de bloementuin en moestuin in orde te maken en de wandelroutes te controleren. De tuin en de dierenverblijven kunnen een voorjaars schoonmaak gebruiken en we gaan ons voorbereiden op de zomer. Gezocht: mensen die houden van werken in de natuur en wandelen.

€ 225,- all in, excl. heen/terugreis

2. OP ZOEK NAAR OUDE AMBACHTEN

Isergeberge za 4 t/m za 11 juni

In en rond Nemoland gaan we op zoek naar oude ambachten die passen bij ons landschap en de mensen die er wonen. We gaan naar mensen die ons laten zien hoe je brood in een takkenoven bakt, kaas en boter maakt en de lekkerste Poolse gerechten, zoals pierogi, bigos en sernik. Maar ook praktische ambachten als viltten en weven en glas in lood maken. Uiteraard gaan we zelf ook aan de slag. We bezoeken kunstenaars, werkplaatsen, dorpscentra en musea, maar vooral mensen uit ons dorp. Met Mathilde Andriessen. € 295,- all in, excl. materiaalkosten, excl. heen/terugreis

3. OVER HET JACOBS PELGRIMSPAD

“Via Cervimontana” za 9 t/m za 16 juli

We lopen het begin van het Jacobs pelgrimspad van Jelenia Góra (Hirschberg) naar Luban. Hier sluit de route aan op de ‘camino’ naar Santiago de Compostella in Spanje. De route volgt zoveel mogelijk oude historische paden, pelgrims-paden en sacrale objecten. We passeren ook heilige bronnen met een heidens verleden. In alle rust genieten we van het landschap en alles wat we onderweg tegenkomen, in een rustig wandeltempo. Het gaat om de beleving en niet om de kilometers. Met: Mathilde Andriessen.

€ 295,- all in, excl. heen/terugreis

4. WANDELEN IN DE NATUUR

met natuurgids/geoloog Arend Wakker za 23 t/m za 30 juli

Wandelend verkennen we de natuur van de streek van Nemoland, dat op de grens ligt van bergen, natuurparken, beekdalen en verruigde akkers/weilanden. Ook geologisch gezien is het landschap letterlijk een openluchtmuseum. Voor natuur-liefhebbers die ook van wandelen houden is dit een unieke kans om kennis te maken met een zeer waardevol natuurlandschap dat in Nederland niet meer voorkomt. € 295,- all in, excl. heen/terugreis

5. CULTUUR/WANDELREIS

met cultuurhistoricus Vincent Rottier zo 11 t/m zo 18 september

Wandelend verkennen we de cultuur en geschiedenis in de omgeving van Nemoland; zoals de bijzondere dorpsarchitectuur, de eeuwenoude agrarische ontginningssporen en de 19e eeuwse kuuroorden. Ook bezoeken we Jelenia Góra/Hirschberg als gave 17e eeuwse handelsstad en de middeleeuwse burchten in de streek. Weinig gebieden in Europa hebben zoveel te bieden als het Hirschbergertal, ook wel genoemd het Toscane van Midden-Europa door de combinatie van veel natuur- en cultuurmonumenten op een kleine oppervlakte. € 295,- all in, excl. heen/terugreis

VANAF APRIL 2011 ZIJN ER PAARDEN IN NEMOLAND!

WORKSHOPS EN ZOMERACTIVITEITEN NEMOLAND POLEN

Op basis van individueel arrangement, tijd/verblijf naar eigen keuze in Nemoland Polen, vanaf € 6,- per nacht (kamperen), € 12,- per nacht (kamer), of luxere accommodatie in pensions en hotels in de omgeving. Maaltijden bij Poolse boeren/kunstenaars of zelf koken.

NEMOLAND VOOR DAG EN DAUW

Meewerken aan het Ecodorp

za 30 juli - za 20 augustus

Natuuractief-weken voor mensen die hun vakantie willen combineren met ecologische activiteiten. Nemoland wil een zelfvoorzienend 'ecodorp' (earthship) worden, met ecologisch beheer, agrarische activiteiten, dieren, ambachtelijke producten, natuurenergie en voorzieningen voor agro/eco, educatief en gezondheidstoerisme.

Maar ook het verzamelen van oude verhalen en mythen uit de streek en het verzamelen van de kennis van bewoners, horen daarbij. Doel is participatie van gasten, vrijwilligers en de Poolse omgeving. Prijs: op basis van individueel arrangement; vraag prijslijst. Onderdeel van het programma is de voorbereiding van het: DORPSFESTIVAL ISERGEBERGTE (Jarmark Wiejski Izerski) in Nemoland za 6 - zo 7 aug; een jaarmarkt voor streekproducten, ambachten en kunstenaars; muziek, theater, legenden, poëzie; - exposities en workshops. Tijdens het Dorpsfestival organiseert Nemo voor de 10e keer de "Hollandse Dag" zondag 7 aug.

NEMOLAND BIJ NACHT EN ONTIJ

Op zoek naar nachtvlinders en weerwolven

za 30 juli - za 13 augustus

Nemoland heeft een actief leven overdag, maar ook een hectisch nachtleven. Omdat het er ècht donker is en Nemoland heel afgelegen ligt vertoont het meeste leven zich alleen maar 's nachts. Daarom gaan we midden in de zomer de duistere kanten van het bestaan verkennen.

We volgen de maancyclus: van volle maan op 2 aug. tot aan het volstrekte duister van de nieuwe maan, wandelend met verhalen en rituelen.

Niet alleen gaan we op zoek naar nachtdieren, maar ook naar de locaties waar zich 's nachts oude mythen en legenden afspelen.

Onlangs hebben we een oud verhaal over weerwolven gevonden, die als helpers van de berggeest de streek onveilig maakten.

Er ontstond een strijd op leven en dood tussen de dorpelingen (onder leiding van een plaatselijke heks/kruidenvrouw Aga) en de weerwolven. We gaan 's nachts deze strijd op locatie naspelen, op basis van het verhaal.

NATUURLIJK OMGAAN MET PAARDEN

Anet en John gaan wonen en werken in Nemoland Polen. Anet gaat vooral met de paarden werken en John gaat zich bezig houden met bouwtechnische klussen, ecologisch bouwen en duurzame energie. Met hun 4 paarden gaan ze in Polen werken op een Natural Horsemanship (NH) manier. Dit betekent dat we met de paarden gaan samenwerken zonder dwang.

In Nemoland Polen biedt Anet van Eck de volgende activiteiten aan met paarden

- * grondwerkles en communicatieles
- * rijden
- * therapeutische lessen
- * wandelen met paarden

Prijzen: in overleg; op basis van individueel arrangement.

GLAS-IN-LOOD, TIFFANY OF GLASMOZAIEK

Het atelier van Marcin en Beata Chlebowski ligt in Antoniów, 30 min. lopen van Nemoland. Zij maken eigen ontwerpen en voeren die zelf uit. Niet alleen ramen en tableau's, maar ook lampen en kunstobjecten. Zij hebben een eigen herkenbare stijl. De workshop bestaat uit 5 dagdelen per week en kun je aanvullen met wandelingen in de omgeving waarbij je inspiratie opdoet voor je eigen glas in lood-creaties. Tijdens de cursus leer je niet alleen omgaan met de verschillende technieken, materialen en gereedschappen, maar je maakt kennis met het hele proces van ontwerp tot je eigen product (een raam op A3 formaat).

Prijs 5 dagdelen inclusief materialen € 150,-

AGA EN RÜBEZAHL

verhalenprogramma voor kinderen

(en ouders) zo 17 juli - za 20 augustus

Voor kinderen is er een verhalenprogramma over Aga en Rubezahl dat een hele week duurt, en gecombineerd wordt met speurtochten, theater en het bouwen van een hut. Dan vertellen en beelden we oude legenden uit, over de heks Aga en de berggeest Rubezahl. De verhalenput naast het verhalencentrum is de bron van de verhalen. De verhalen borrelen vanzelf naar boven.

Ijsvogelwand in Westerpark

De Echo - 3 maart 2011

Mathilde Andriessen, de coördinator van Nemo, heeft een 'ijsvogeltje' in haar hand. Bezoekers mochten voor deze keer dichtbij komen. (Foto: Leen Visser)

WESTERPARK - De eerste ijsvogelwand in stadsdeel West is vrijdag 25 februari ingewijd. De ijsvogelwand staat bij wandel- en natuurorganisatie Nemo aan het Overbrakerpad 2, op het terrein van de schooltuinen, naast de kinderbouderij. In de wand kunnen de vogels hun nesten bouwen.

Nemo en de Vogelwerkgroep Westerpark zorgden voor een speciaal ijsvogelprogramma met een excursie en een theatrale en poëtische omlijsting in het teken van de ijsvogel.

Nemo bouwt in de Nemotuin en de schooltuinen ijsvogelwanden. De eerste wand met twee nesten is klaar. Verstopt in de bosjes ligt de verticale lemen wand in de Nemopoel. De ijsvogel wordt nog steeds gesignaleerd, ook in de poel, dus ze hebben de winter overleefd. De tweede wand met de nesten wordt komende winter aangelegd op het terrein van de schooltuinen; er loopt een direct pad naar toe vanaf de Nemotuin. Andreas van Elburg, tevens de kok van de vrijdagmaaltijden en de Nemosoep op zondag, is ook nog eens specialist (geworden) in het bouwen van een ijsvogelwand. Op basis van boeken, artikelen, video's en adviseurs, is hij aan de slag gegaan. De ijsvogelwanden zijn gebouwd in het kader van de MAP-regeling van DWI (maatschappelijke participatie) en konden mede gerealiseerd worden door een financiële bijdrage van stadsdeel West.

Opening ijsvogelwand in de Nemotuin door Piet Vink (voorz. Vrienden v/h Westerpark). Rechts: optreden van Christian Kanstadt (poëzie) en Mathilde Andriessen en Willy Smit met het ijsvogellied. Midden: 1e foto ijsvogel bij nest in Nemopoel; een week na de opening!.

De ijsvogel is één van de mooiste maar ook meest kwetsbare vogels van Nederland. Zijn moeizame overleving tijdens strenge winters en zijn specifieke broedwijze hebben deze soort meermalen met uitsterven bedreigd. De ijsvogel broedt uitsluitend in diep uitgegraven holen in steile oevers langs visrijk water.

De wetenschappelijke naam van de ijsvogel is *Alcedo atthis*, dit betekent letterlijk: Halcyon uit Attica. Over de oorsprong van de Nederlandse naam van de ijsvogel bestaan verschillende theorieën. Zo wordt wel beweerd dat de ijsvogel zijn naam kreeg omdat hij in de winter vaak gezien werd bij een wak in het ijs, om daar een visje te kunnen vangen als het overige water dichtgevroren was. Waarschijnlijker is dat de naam is afgeleid van het Germaanse eisenvogel, ofwel 'ijzeren vogel' wat slaat op het blauw van de rugveren van de ijsvogel. Later is deze naam verbasterd tot ijsvogel, waarschijnlijk in combinatie met de eerste theorie.

IJs is echter de grootste vijand van deze mooie vogel. Als het water dichtgevroren is kan hij geen visjes meer vangen, waardoor zijn vetreserves afnemen. De stuitklier waarmee hij zijn veren waterdicht houdt, gaat dan minder goed werken. Hierdoor zullen uiteindelijk zijn veren te veel water opnemen bij een duik in het ijskoude water. In een strenge winter sterven dan ook veel ijsvogels, het aantal kan dan met meer dan de helft teruglopen.

Ledenvergadering Vereniging Nemo 15 april - Nemocentrum Westerpark 19.30u

De jaarlijkse algemene ledenvergadering van de vereniging Nemo gaat over de toekomst van de vereniging. Om 19.30 is er koffie met taart. Na de vergadering treedt het Nemokoor op, zingen Mathilde en Willy een duet en speelt Ton piano. Alle leden en belangstellenden zijn van harte uitgenodigd. Als je de vergaderstukken vooraf wilt hebben, mail dan even naar voetpaden@gmail.com of bel 020-6817013.

Agenda: vaststellen jaarverslagen 2010 en beleidsplan 2011, bestuursverkiezing.

JAARVERSLAG 2010 (2009)

34 (38) zondagwandelingen 286 (336) deelnemers
 4 (5) weekends 37 (54) deelnemers
 12 (8) OV-wandelingen met Alies 80 (75) deelnemers
 16 (10) stiltewandelingen 29 (24) deelnemers
 13 (18) natuurexcursies 105 (140) deelnemers
 2 (2) oud/nieuwweken 18 (22) deelnemers
 131 (78) Polengasten 1251 (501) overnachtingen

Helaas trekken de zondagwandelingen steeds minder deelnemers. De combinatie natuurexcursie en een maaltijd is een succes, dankzij de natuurgidsen Arend Wakker en Evert Pellenkoft. De stiltewandelingen gaan gestaag door en ook de wandelingen van Alies lopen goed. Voor de vrijdagwandelingen was geen animo.

Sinds 2 jaar zijn er bij Nemo gemiddeld zo'n 25 mensen actief via DWI/Pantar als traject voor maatschappelijke of sociale activering. Er is een groengroep die de Nemotuin onderhoudt, maar ook werkt in de schooltuinen, het Westerpark en het tuinpark Nut en Genoegen en het Geuzenbos. Ook zijn er twee wandelgroepen, op donderdagmiddag, begeleid door Ton Verkroos en op maandagmiddag begeleid door Margreet Spruyt. Sinds mei 2010 zijn 10 mensen geplaatst in het kader van een Blijf aan de Bal baan (BAB), een regeling van het DWI voor mensen die tijdelijk werkloos zijn.

Het bestuur bestond in 2010 uit Mathilde Andriessen (voorz.), Margreet Spruyt, Ton Verkroos en Chiem Broekmans. Vaste medewerkers van Nemo zijn Jaime Arguedas Flores (boekhouder en technisch onderhoud), Vincent Rottier (wandelroutes) en Peter Spruijt (projecten). Wandelbegeleiders zijn Mathilde, Vincent, Jaime, Alies en Yvonne. De coördinator van alle verenigings-activiteiten en Sap/Map is Mathilde. Nemoland Polen wordt gecoördineerd door Mathilde en Peter. *foto: links bestuur; rechts: nemobus*

HOOGTEPUNTEN VAN 2010

- Meer samenwerking met partnerorganisaties in de Brettenscheg en het Westerpark.
- Wandeling door stadsdeel west met wethouders
- Dag van het park. In het Westerpark met Nemo Wandeltheater over landgoed Soelen, en een expositie en infostand op de Milieumarkt.
- Verhalenwandeling tijdens de Avond4daagse in het Westerpark
- Walkabout: wandel/theaterevenement in de Brettenscheg
- Acties voor het behoud van het Fort Benoorden Spaarndam
- Nachtwandeling tijdens de "Nacht van de nacht"
- Crossroadsfestival rond Nemoland Polen, in Jelenia Góra en Wroclaw

GROTE LIJNEN BELEIDSPAN 2011

- Handhaven van het wandelaanbod en natuurexcursies gecombineerd met maaltijden
- De Oud/Nieuwweek in de Achterhoek en Nemoland Polen gaan weer door!
- Aanbieden van vrijwilligerswerk en participatiebanen aan DWI-cliënten.
- Nemocentrum de Braeck in het Westerpark ontwikkelen tot een natuurcentrum voor de Brettenscheg en het Geuzenbos..
- Nemoland Polen ontwikkelen tot een natuurcentrum/ecodorp en uitbreiden arrangementen, wandelweken, workshops en het Crossroads Festival.
- Projecten in samenwerking met de gebruikers van het natuurpark (Overbraeck) in het Westerpark
- Ontwikkelen van Bretten Natuurpad door het Westerpark, Bretten, Geuzenbos naar het Fort Benoorden Spaarndam.
- Het organiseren van wandelevenementen en manifestaties (Walkabout, Dag van het Park, Crossroads Festival, Soelen)
- Het opzetten van campagnes voor wandelen en gezond bewegen, in samenwerking met stadsdelen
- Belangenbehartiging van wandelaars.

Sociaal isolement dreigt voor MAP/SAP-ers

De reïntegratie van Amsterdamse bijstandsgerechtigden met weinig kans op werk gaat op de schop. Veel hoofdstedelijke organisaties op sociaal-cultureel terrein (zoals Nemo) vrezen voor de toekomst van de onbemiddelbaren en voor zichzelf.

Martin Brandwagt

Mathilde Andriessen
en Ton van Buuren van
Wandelvereniging Nemo
met 2 van hun 'mappers'-

Het gemeentebestuur kondigde in januari zijn bezuinigingsplannen aan op de re-integratie van werkzoekenden naar de arbeidsmarkt. Wethouder André van Es (GroenLinks) van Sociale Zaken, tot een gezelschap van re-integratiebedrijven en organisaties: „We gaan het anders doen. Dat kan betekenen dat we met met een aantal van u anders gaan samenwerken en met een aantal zelfs niet meer zullen samenwerken.”

Het wordt een zware periode, zo vreest menig sociaal-culturele organisatie in de hoofdstad. Ook particuliere re-integratiebureaus moeten het ergste vrezen. Van Es: „Re-integratie wordt alleen ingezet als het naar werk leidt. Dat is een breuk met het verleden. Tot nu toe werd ook sociale activering gesubsidieerd. Is ook heel belangrijk. Het draagt bij aan het meedoen van mensen die anders niet de deur uit zouden komen. Maar daarvoor is geen re-integratiegeld meer beschikbaar.”

Van Es benadrukte dat dit niet alleen een bezuinigingsoperatie is: „Het kan en het moet beter”, zo bekritiseerde zij de re-integratiepraktijk van de afgelopen jaren. Hoe de bezuinigingen worden uitgevoerd, wordt op dit moment uitgewerkt; wel kondigde Van Es alvast de komst aan van een nieuw, eigen re-integratiebedrijf van de gemeente, in samenwerking met DWI en Pantar.

Werkzoekenden zijn grofweg ingedeeld in vier groepen. Onderaan staan mensen die zoveel belemmeringen hebben (slechte gezondheid, verslaving, schulden, soci-

aal isolement) dat zelfs vrijwilligerswerk niet direct aan de orde is. Dit 'granieten bestand' van de bijstand moet eerst weer onder de mensen komen. DWI kan iemand uit deze groep in een SAP-traject plaatsen (sociale activeringsplaats).

De tweede groep bestaat uit mensen die voorlopig niet in aanmerking komen voor betaald werk maar met een beetje begeleiding wel voor vrijwilligerswerk. Veel van hen hebben een MAP-plaats (maatschappelijke activering) bij een stichting of vereniging. Mensen met een SAP- of MAP-plaats krijgen een kleine onkostenvergoeding bovenop de bijstandsuitkering. De organisatie die hen begeleidt, krijgt hiervoor een vergoeding.

De derde groep is op termijn beschikbaar voor de arbeidsmarkt maar heeft nog een tussenfase met vrijwilligerswerk nodig (participatieplaats of tewel PAP-plaats). Ook zij krijgen een kleine vergoeding. Rest de bijstandsgerechtigden die direct beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De laatste twee groepen zijn voor particuliere re-integratiebedrijven het meest interessant. Aan geslaagde bemiddelingen wordt verdiend.

Amsterdam richt zich de komende jaren vooral op deze 'bemiddelbaren'. Voor de gemeente betekent elke uitstroom naar werk een bijstandsgerechtigde minder, een financieel voordeel van ruim €13.000,- per jaar. In plaats van re-integratietrajecten uit te besteden aan marktpartijen en sociaal-culturele organisaties gaat de gemeente ze meer in eigen hand nemen. Klanten die

perspectief hebben op een betaalde baan worden begeleid door een nieuw gemeentelijk re-integratiebedrijf. Om te bepalen wie kansrijk is, krijgen kandidaten eerst een diagnose-periode die maximaal een half jaar duurt.

Wat met al die Amsterdamse bijstandsgerechtigden gebeurt die géén perspectief hebben op een betaalde baan is onzeker. Voor een deel kunnen zij vrijwilligerswerk blijven doen. Voor personen die dat zonder begeleiding niet redden, dreigt sociaal isolement, vreest directeur Ruud Antonisse van het Juttersdok.

Stichting Juttersdok, keten van twee-

niet terug als vrijwilliger.”

Voorzitter Mathilde Andriessen van wandel- en natuurvereniging Nemo vreest eveneens het einde van de MAP-ers. „Dit is slecht nieuws, waar we overigens wel op voorbereid waren. Toch valt het ons rauw op ons dak want we hebben hier 25 MAP-ers en SAP-ers rondlopen. Die begeleiden we met wandelprojecten en werken in het groen. Praktisch heeft dit voor ons als consequentie dat we in mei al deze mensen kwijt zijn. Zonder geld geen begeleiders, dan houdt het op. Dit zijn juist mensen die heel veel structuur nodig hebben. Veel hebben verslavingsproblemen en een slechte conditie. Vijf kilometer wandelen is al veel. Jammer, we hebben de begeleiding jaren met plezier gedaan en zagen heel wat mensen opbloeien. Hoe we het financiële gat vullen? Ach, we bestaan 25 jaar en zijn wel wat gewend. Gelukkig zijn we niet afhankelijk van de MAP-gelden.”

Voor het Juttersdok zullen de financiële gevolgen ernstiger zijn, vreest Antonisse. „Als we geen aanbesteding meer krijgen, zitten we met een gat van €200.000,-. Ik heb voor acht begeleiders ontslag aangevraagd. Ik moet dit doen om te voorkomen dat we in de problemen komen.”

Of het gaat lukken om van ex-MAP-ers goed functionerende vrijwilligers te maken? Paula van Staveren van de Stichting Experimentele Werkplaatsen zegt: „Het kost nu al enorme moeite om ze op tijd te laten komen. Als ze straks op de grote hoop worden gegooid, dan mag ik wel een Uzi aanschaffen om ze uit bed te knallen.”

Re-integratie wordt alleen ingezet als het naar werk leidt

dehands goederenwinkels, en actief als begeleider van werkloze jongeren, heeft zo'n 120 MAP-ers rondlopen. Antonisse: „Vooral kwalijk dat de wethouder zegt dat dit niet alleen een bezuiniging is, maar dat het ook beter kan en beter moet. Partijen met wie jarenlang is samengewerkt worden zomaar aan de kant gezet. Vanaf 1 maart begint bij ons de leegloop. Ik voorzie dat de helft gaat afhaken. Die komt ook

PROGRAMMA VOORJAAR/ZOMER 2011

NEMOCENTRUM DE BRAECK WESTERPARK

In Overbraeck, een buurtschap in het nieuwe Westerpark, op het terrein van de Schooltuinen, naast de Kinderboerderij.

OV bus 21 en tram lijn 10 eindpunt van Hallstraat.

Open: maandag t/m vrijdag van 9-17uur.

* Startpunt van wandelingen door het onbekende Westerpark, de Bretten en het Geuzenbos.

* Informatie over wandelroutes en wandelkaarten

* Expositie over de natuur en het ontstaan van het Westerparklandschap

* Verhalenpoel; ontdek de legenden over Soelen, Uko en de watergeest Swawa

GROENE BRIGADE - werken in het groen

Meehelpen bij de groene activiteiten van Nemo

DE HEKSENKETEL - eten in de Nemokeuken

Vegetarische maaltijd op vrijdag €8, met natuurexcursie €2

8 april 13 mei 17 juni

DAGWANDELINGEN (agenda z.o.z.; info zie pag. 7)

elk weekend: dagwandelingen: met Nemobus of openbaar vervoer met Aliës of Yvonne (stiltewandelingen)

NATUUREXCURSIES (zie pag. 6)

Arend Wakker, met maaltijd 8 april, 13 mei, 17 juni

Bretten: 1 mei, 5 juni. Vogels 20 mei, 3 juni. Westerpark 19 juni

Burlende edelherten 7 oktober

WANDELWEEKENDS/WEKEN (zie pag. 5)

* Wandelreis Dickens met Anneke Hesp juni 2011

* Weekend Schiermonnikoog 16 – 18 september 2011

* Weekend Winterswijk 29 – 30 oktober 2011

* Oud/Nieuwweek Nemoland Polen 26 dec – 2 jan 2011

* Oud/Nieuwweek Achterhoek 28 dec – 2 jan 2011

NEMOLAND POLEN (zie pag. 9)

Wandel/verhalencentrum aan de voet van het Iser- en Reuzengebergte in zuid-west Polen.

Hele jaar open natuurcamping, kamers, blokhut

stacaravans, groepsruimte studio, theater, boerderij.

NATUUR/CULTUURREIZEN (zie pag. 10)

1. Werken in de natuur Voorjaarsweek zo 1 t/m zo 8 mei

2. Op zoek naar oude ambachten za 4 t/m za 11 juni

3. Over het Jacobs Pelgrimspad "Via Cervimontana" za 9 t/m za 16 juli

4. Wandelen met natuurgids Arend Wakker za 23 t/m za 30 juli

5. Cultuur/wandelreis met cultuurhistoricus Vincent Rottier
zo 11 t/m zo 18 september

WORKSHOPS (zie pag. 11)

hele jaar: Natuurlijk omgaan met paarden', Glas in Lood
augustus: verhalenprogramma's, weerwolvenspel

**Overbrakerpad 2
1014 AZ Amsterdam**

**WWW.STRUINEN.NL
voetpaden@gmail.com
ING 527317**

telefoon 020-6817013

Mobiel tijdens wandeling:
06-21624367.

Buiten kantoor tijd in dringende gevallen
020-6238184 of 020-6844331

*Wandelingen voor/door leden
naar de achterkant van Nederland,
per 'Nemo wandelbus', met kleine
groepen en veel aandacht voor
natuur en landschap, zoveel
mogelijk over onverharde paden,
max. 100 km rond Amsterdam.*

PRIJZEN

Lidmaatschap per jaar € 15
of steunlidmaatschap € 25
1° jaar € 10

Dagwandeling ledenprijs € 18,50
(stadspas € 16,-) incl. vervoer/
koffie/route/soep.

Strippenkaart 5 wandelingen € 85
(stadspas € 75)

Met eigen vervoer € 7,-

Aanbieding Voor nieuwe leden:

Combinatie lidmaatschap

en 1e wandeling € 26

Openbaar Vervoerwandelingen
op zaterdag € 4,-

*Zondagwandelingen opgeven vóór
vrijdag 12 uur.*

*Annuleren bij dagwandelingen tot
24 uur voor de wandeling.*

*Bij te laat afzeggen of te laat
komen moet je toch betalen.*

Voor weekends/weken gelden

andere regels, zie reisvoorwaarden

<http://nemo.pz.nl/reisvoorwaarden.html>

*Volgende programma verschijnt in
september 2011*

WANDELAGENDA VOORJAAR/ZOMER 2011

Keuze uit: ■ Zondagwandeling met Nemobus (15 km, 10u vanaf Amstelstation) informatie zie pag. 7

◆ OV Zaterdagwandeling openbaar vervoer: Alies (10-17u, 15 km)

⊙ OV Stiltewandeling openbaar vervoer: Yvonne (12-18u, 10km)

♣ Natuurexcursie met Evert of Arend, soms gecombineerd met maaltijd in Nemocentrum, prog. zie pag 6

vr 8 apr	♣natuurexcursie met Arend Wakker 17.30 uur; maaltijd 19.00 uur	zo 10 juli	■ Veluwe/Gelderse Vallei: Wekeromse Zand, Klompenpad het Beek/Bultenpad
zo 10 apr	■ Gelderse Vallei, Nijkerk, Kruishaarderpad, met Mathilde	za 16 juli	⊙OV-stiltewandeling. Rond de Spiegelplas naar Nederhorst den Berg
vr 15 apr	Algemene Ledenvergadering vereniging Nemo 19.30 uur	zo 17 juli	■ Hollandsche Biesbosch, Merwede
za 16 apr	◆OV-wandeling Alies. Heiloo, Egmond. Heilige Putten.	za 23 juli	t/m za 30 juli natuurwandeleweek met excursies Polen V/Arend
zo 17 apr	■ Veluwe, Uddel, Uddelermeer, Hunneschans, Kroondomeinen	za 30 juli	⊙OV-Stiltewandeling. Duinwandeling vanuit Santpoort Noord
za 23 apr	⊙OV stiltewandeling rond Spiegelplas naar Nederhorst den Berg	za 30 juli	t/m za 13 aug Nemoland Polen bij nacht en ontij. Weerwolven en nachtvlinders.
ma 25 apr	■ Tweede Paasdag: Veluwe, Speuld, Garderen, Drie, kasteel Staverden	zo 7 aug	■ Utrechtse Heuvelrug, Austerlitz, Koepel van Stoop
zo 1 mei	t/m zo 8 mei natuurwerkweek Polen	za 20 aug	◆OV-wandeling Alies. Almere, de Kempphaan, Kathedralenbos.
zo 1 mei	♣natuurwandeling met Arend Wakker door het Brettengebied, 13-17 uur	zo 21 aug	■ Pontjesroute, Zeevang, Oosthuizen, Etersheim
zo 8 mei	■ Duin en polder: Rekerepad, Aagtdorp, Schoorldam	za 3 sep	⊙OV-Stiltewandeling van Ipendam naar Monnikendam en Hemmeland
vr 13 mei	♣natuurexcursie met Arend Wakker 17.30 uur; maaltijd 19.00 uur	zo 4 sep	■ Bloeiende heidewandeling. Ginkelse en Edese Heide, met Mathilde
za 14 mei	⊙OV-Stiltewandeling. Waterleidingduinen vanuit de Zilk.	zo 11 sep	t/m zo 18 sep Nemoland Polen. Wandelreis Cultuur en geschiedenis, met Vincent
vr 20 mei	♣Vogelexcursie Nachtegalen en andere zangvogels. Nemo 17.30 uur.	vr 16 sep	t/m zo 18 sep: Lang weekend Schiermonnikoog. Wandelen en excursies met bioloog.
za 21 mei	◆OV-wandeling Alies. Stellingpad. Van Buitenhuisen naar Krommenie.	za 17 sep	⊙OV-stiltewandeling. Rondje Marken
zo 22 mei	■ Oostvaardersplassen. Hollandse Hout en Praambos, met Mathilde.	za 24 sep	◆OV-wandeling Alies. Watergang, Broekermeer, Varkenslandpad.
zo 29 mei	♣Natuurmanifestatie in het Vondelpark Nemo doet mee met een kraam	zo 25 sep	Walkabout in het Geuzenbos. Wandeling door de Brettenzone
zo 29 mei	♣Open Dag Overbraeck 12-17u, natuurpark rond Nemocentrum Westerpark	za 1 okt	Nesciowandeling Amsterdam Oost
vr 3 juni	♣Vogelexcursie Gierzwaluwen. Nemo 17.30 uur.	zo 2 okt	Nesciowandeling Gooi
za 4 juni	⊙OV-Stiltewandeling.	vr 7 okt	♣ Oostvaardersplassen. Op zoek naar de burlende edelherten. (16 uur).
za 4 juni	t/m za 11 juni: Nemoland Polen. Op zoek naar oude ambachten, met Mathilde	za 8 okt	⊙OV-Stiltewandeling Utrechtse Heuvelrug. Driebergen - Zeist.
zo 5 juni	♣Natuurwandeling met Arend Wakker door het Brettengebied, 13-17.00 uur	zo 9 okt	■ Veluwe/Gelderse Vallei Klompenpad, Huinerpad, Putten
ma 13 juni	■ Tweede Pinksterdag; Veluwe/Gelderse Vallei Klompenpad Eeskoterpad, Otterlo	za 15 okt	t/m za 22 okt herfstweek Polen
vr 17 juni	♣natuurexcursie met Arend Wakker 17.30 uur; maaltijd 19.00 uur	za 29 okt	zo 30 okt. Kort weekend Winterswijk
za 18 juni	◆OV-wandeling Alies. Maarn, Maarsbergen	ma 26 dec	ma 2 jan Oud/Nieuwweek Nemoland Polen
za 25 juni	⊙OV-Stiltewandeling. Egmond. Duinen en strand.	woe 28 dec	ma 2 jan Oud/nieuwweek Brinkheurne Achterhoek
zo 26 juni	■ Wijde Wormer		
za 9 juli	t/m za 16 juli. Nemoland Polen. Jacobs pelgrimspad, met Mathilde		

opgeven: voetpaden@gmail.com - tel. 020-6817013
voor de zondagwandeling uiterlijk vrijdag 12 uur